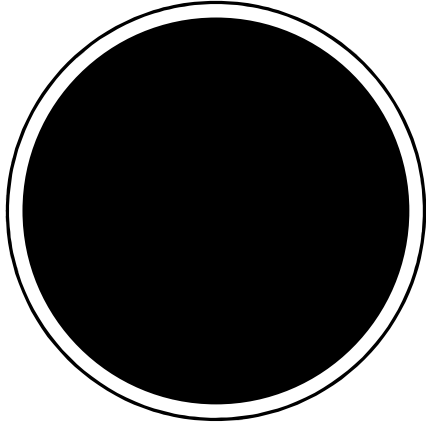

TÁC ĐỘNG CỦA THUẾ TIÊU THỤ ĐẶC BIỆT

**ĐỐI VỚI
THAY ĐỔI HÀNH VI NGƯỜI TIÊU DÙNG
&
KINH TẾ & XÃ HỘI**

*Thạc sĩ Nguyễn Văn Phụng
Ủy viên BCH Hội Kế toán & Kiểm toán Việt Nam*

**MỘT SỐ NHẬN XÉT VỀ DỰ THẢO LUẬT
THUẾ TIÊU THỤ ĐẶC BIỆT SỬA ĐỔI**

- **Thuế tiêu thụ đặc biệt (TTĐB)** là loại thuế gián thu, đánh vào một số loại hàng hoá, dịch vụ mang tính xa xỉ hoặc tiềm ẩn tác động nhằm điều tiết việc sản xuất, nhập khẩu và tiêu dùng xã hội.

- **Vai trò của thuế TTĐB:**

- Là công cụ giúp Nhà nước điều tiết sản xuất và tiêu dùng.
- Góp phần ảnh hưởng trực tiếp đến quyết định người tiêu dùng
- Hạn chế sản xuất và tiêu dùng những hàng hóa, dịch vụ không có lợi cho nền kinh tế và xã hội
- Tăng thu ngân sách

TÁC ĐỘNG CỦA THUẾ TTĐB ĐỐI VỚI HÀNH VI NGƯỜI TIÊU DÙNG

Mặc dù thuế TTĐB đối với đồ uống có cồn liên tục tăng kể từ năm 2008, tiêu thụ đồ uống có cồn cũng vẫn tăng qua các năm cho thấy thuế TTĐB không có tác động đáng kể đối với việc thay đổi hành vi người tiêu dùng.

- Tiêu thụ đồ uống có cồn trong 10 năm (2005 - 2015) tăng gấp đôi:
  - 2003 - 2005: 3,8 lít/người/năm
  - 2008 - 2010: 6,6 lít/người/năm
  - 2015 - 2016: 8,3 lít/người/năm
- Tỷ lệ người lạm dụng rượu bia trên tổng dân số tăng từ 1,4% vào năm 2010 lên 14,4% vào năm 2016.
- Nghị định 100/2019/NĐ-CP về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực giao thông có tác động lớn đến hành vi tiêu dùng đồ uống có cồn.

	Luật Thuế TTĐB 2008	Luật Thuế TTĐB 2014
Rượu từ 20 độ cồn trở lên	2010 - 2012: 45%; Từ 2013: 50%	2016: 55% 2017: 60% Từ 2018: 65%
Rượu dưới 20 độ cồn	25%	2016-2017: 30% Từ 2018: 35%
Bia	2010 - 2012: 45% Từ 2013: 50%	2016: 55% 2017: 60% Từ 2018: 65%

Nguồn: Viện Quản lý Kinh tế Trung ương

TÁC ĐỘNG CỦA THUẾ TTĐB ĐỐI VỚI HÀNH VI NGƯỜI TIÊU DÙNG

Áp dụng thuế TTĐB đối với nước giải khát có đường liệu có đạt được mục tiêu chính sách nhằm thay đổi hành vi và điều tiết tiêu dùng???

- Người tiêu dùng có thu nhập trung bình trở lên sẽ không thay đổi hành vi tiêu thụ nước giải khát nếu phải trả thêm 10% thuế do giá thành của các sản phẩm nước giải khát không cao. Tỷ lệ thừa cân béo phì cao tập trung ở nhóm người tiêu dùng này ở khu vực thành thị.
- Người tiêu dùng thu nhập thấp sẽ do dự hoặc giảm chi tiêu, tiêu thụ nước giải khát nếu giá thành sản phẩm tăng thêm 10%. Phần lớn nhóm người tiêu dùng có thu nhập thấp tập trung ở khu vực nông thôn, nơi có tỷ lệ thừa cân béo phì thấp.
- Sự sẵn có của các loại nước uống đường phổ như trà sữa, nước trái cây pha sẵn, trà sữa, ... cũng khiến người tiêu dùng dễ dàng tiếp cận các loại nước giải khát có đường không bị ảnh hưởng bởi thuế TTĐB, nhưng lại tiềm ẩn các nguy cơ về vệ sinh an toàn thực phẩm.

Nghiên cứu thị trường (2018) của Decision Lab về hành vi tiêu thụ nước giải khát của người tiêu dùng tại Việt Nam nếu áp dụng thuế TTĐB ở mức 10% đối với nước ngọt:

- **38%** số người tiêu dùng thu nhập cao (trên 14 triệu đồng/tháng) sẽ vẫn sử dụng nước ngọt như bình thường.
- **63%** người tiêu dùng thu nhập thấp (dưới 14 triệu đồng/tháng) sẽ sử dụng ít nước ngọt hơn.
- **49%** người tiêu dùng sẽ chuyển sang uống nước chế biến tại chỗ (bán ở chợ, vỉa hè, quán trên đường phố, ...) có đường.
- **25%** người tiêu dùng cho rằng tăng thuế đối với nước giải khát có đường sẽ khiến họ giảm tiêu thụ đường để cải thiện sức khỏe.

TÁC ĐỘNG KINH TẾ, XÃ HỘI

- **Nguy cơ giảm thu ngân sách từ thuế GTGT và TNDN**
- **Nguy cơ tác động lan tỏa đến các doanh nghiệp trong chuỗi cung ứng nước giải khát**
- **Tác động đáng kể đến các doanh nghiệp vừa và nhỏ**

- Nếu sản lượng nước giải khát giảm 20% như Báo cáo đánh giá tác động của cơ quan soạn thảo thì thu ngân sách từ thuế GTGT sẽ giảm tương ứng.
- Thuế GTGT đối với mặt hàng đường đang được đề xuất tăng từ 5% lên 10% sẽ ảnh hưởng đến chi phí sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp sản xuất nước giải khát.
- Doanh thu giảm trong khi chi phí đầu vào tăng sẽ khiến cho thu nhập của doanh nghiệp giảm và kéo theo thuế TNDN sẽ giảm tương ứng.
- Cần đánh giá những tác động về thu ngân sách khi sản lượng nước ngọt giảm và thu từ thuế GTGT và TNDN giảm tương ứng.
- Cần cân nhắc những tác động lan tỏa đối với các doanh nghiệp trong chuỗi cung ứng của ngành nước giải khát (bán lẻ, bao bì, mía đường, ...).
- Các doanh nghiệp vừa và nhỏ (SMEs) sẽ chịu tác động đáng kể hơn các doanh nghiệp lớn do khả năng tài chính hạn chế.

Báo cáo Nghiên cứu về tác động kinh tế, xã hội của thuế TTĐB đối với nước giải khát do Viện quản lý kinh tế trung ương thực hiện năm 2018 và cập nhật năm 2021: nếu áp dụng thuế TTĐB ở mức 10% đối với nước giải khát có đường thì:

- Nền kinh tế thiệt hại **880,4 tỷ VND**
- GDP giảm **0,115%**
- Thu nhập của người lao động từ sản xuất giảm **0,155%**
- Lao động giảm **0,092%** và thặng dư sản xuất giảm **0,083%**.
- Sản lượng mía đường giảm **28,8 nghìn tấn**, ảnh hưởng đến thu nhập của người nông dân trồng mía đường.

Nguồn: Viện quản lý kinh tế Trung ương

KHUYẾN NGHỊ

XIN TRÂN TRỌNG CẢM ƠN!